

Beroepsethiek en Gedragsregels voor de Fysiotherapeut

VOORWOORD

Wij zijn blij u de nieuwe versies van Beroepsethiek en Gedragsregels voor de Fysiotherapeut te kunnen presenteren. In deze uitgave samengevoegd tot één overzichtelijk geheel.

Alhoewel de ontwikkeling hiervan nogal wat vertraging heeft opgelopen, onder meer door wisselingen in de bezetting van de Ethiekcommissie en het KNGF Bestuur én de complexiteit van de materie vanwege wijzigingen in wetgeving en beleid, zijn we tevreden met het resultaat. Gelukkig is de vertraging niet ten koste gegaan van de inhoud, integendeel.

De commissie wil daarom graag dankzeggen aan Fred Pinksterboer én aan de collega's Wil Peters en Nel Bartlema die beiden korte tijd hun inbreng hadden. Fred Pinksterboer was een kleine 30 jaar lid van de Ethiekcommissie en heeft een substantieel aandeel geleverd in het tot stand komen van de voorliggende uitgave.

Ook de beleidsmedewerker van het KNGF, mevrouw Mr. Ank van den Berg, heeft bijgedragen aan de teksten, met name waar het ging om de alinea's met betrekking tot 'profilering' van de individuele fysiotherapeut en inzake andere juridische perikelen.

Het moet de commissie evenwel van het hart dat, wat de 'profilering' en 'vestiging' betreft, een compromis noodzakelijk bleek. Met name waar het gaat om wervende en vergelijkende reclame schrijft de wet nu ruimte voor waar die, naar de mening van de commissie, in de ethiek van een beroep als dat van fysiotherapeut, niet zou moeten zijn.

Barbera Visser – Fijn van Draat

Hans van Slooten

Aad Vis

ETHIEK EN GEDRAGSREGELS VAN HET BEROEP FYSIOTHERAPEUT

Inleiding

Voor u ligt een nieuw samengestelde Beroepsethiek en Gedragsregels voor de Fysiotherapeut. Zoals met betrekking tot een geschreven ethiek onvermijdelijk, is een herziening van tijd tot tijd wenselijk en soms zelfs noodzakelijk. Voor de uitgave Beroepsethiek Fysiotherapeut uit 1993 was herziening zowel wenselijk als noodzakelijk vanwege gewijzigde wetgeving, aanscherping van de kwaliteitseisen die het KNGF aan de uitoefening van het beroep stelt en de invoering van de Mededingingswet.

Een dynamische samenleving brengt op veel terreinen verandering of aanpassing van waarden en normen en van wetgeving met zich mee. Uit oogpunt van leefbaarheid en duurzaamheid van die samenleving vraagt een dergelijke dynamiek wel om een aantal uitgangspunten.

Op veel terreinen in de samenleving is het principe van vrije marktwerking (zelfregulering door vraag en aanbod) bepalend geworden voor de vorm van dienstverlening, consumptie en voor gedrag en omgangsvormen van mensen.

Beschikbaarheid en verdeling van middelen en hulp of diensten zijn óók in een ander licht komen te staan omdat zelfbestemming, zelfbeschikking en vrijheid van keuze in het algemeen belangrijke waarden in onze samenleving zijn geworden. Ook de zorgsector is meer en meer onderhevig geraakt aan de vrije marktwerking. Het is juist deze sector waarin immers zorg geboden en verleend wordt, waar uitgangspunten als winstmaken en kwaliteit van zorg op gespannen voet met elkaar kunnen staan.

Een dergelijke spanning verlangt voor de ethiek van de zorg, waarmee de Beroepsethiek Fysiotherapeut verbonden is, niet alleen een bezinning op bestaande normen en waarden. Minstens zo belangrijk is dat zowel de zorgethiek als de Beroepsethiek Fysiotherapeut, een kern draagt waar duurzame geldigheid van uitgaat.

Uit het voorgaande zal duidelijk zijn dat de ethiekcommissie vanwege het bedoelde spanningsveld een korte beschouwing wil wijden aan de 'ethiek van zorg' alvorens de beroepsethiek en de daaruit voortvloeiende gedragsregels aan te bieden.

Bedoeld spanningsveld betreft met name de vrijgevestigde fysiotherapeut die, nadrukkelijker dan voorheen, wordt gezien als ondernemer.

Terwijl kwaliteiten van ondernemerschap voor de vrijgevestigde fysiotherapeut tegenwoordig vrijwel onmisbaar zijn, laat dit onverlet dat het ondernemerschap en het leveren van een goed "product" zich tot elkaar zullen moeten verhouden als harmonische en elkaar wederzijds bevruchtende relaties.

Ethiek van zorg of ethiek van een beroepsgroep met 'zorg hoog in het vaandel' is een normatieve ethiek. Dat betekent dat redelijk te verantwoorden ethische grondbeginselen geformuleerd worden, die als hypothesen kunnen worden getoetst aan de praktijk van het dagelijks leven en door die praktijk kunnen worden genuanceerd. Zij hebben te maken met het menselijk handelen en maken de betekenis duidelijk van de waarden en normen waarmee zij werkt. Zij probeert fundamentele waarden van afgeleide waarden te onderscheiden en onderzoekt die waarden en normen in ethische redeneringen en oordelen.

De beroepsgroep fysiotherapie heeft haar deskundigheid in hoge mate ontwikkeld. Het KNGF voert een beleid om haar leden zowel vakinhoudelijk als organisatorisch op een hoger

kwaliteitsniveau te brengen. Naast de wijzigende normen en waarden in de samenleving, die een dergelijk beleid wenselijk hebben gemaakt, is vooral de wetgeving er de oorzaak van dat de fysiotherapeuten een sterker economisch bewustzijn hebben ontwikkeld. De vrijgevestigde fysiotherapeut wordt immers door de wetgever beschouwd als ondernemer, waarbij het leveren van kwalitatief goede fysiotherapeutische zorg zijn product is.

Een nadere beschouwing van de inhoud van zorg kan dienen om de vrijgevestigde fysiotherapeut als zorgverlener, zijnde ondernemer, zijn volwaardige plaats in de gezondheidszorg te laten behouden en zo mogelijk te versterken.

In het marktgerichte denken neemt het principe dat mensen (juridisch) autonoom¹ zijn een centrale plaats in. Fysiotherapeuten hebben in hun werk per definitie te maken met patiënten die weliswaar principieel autonoom zijn, maar even zo principieel kwetsbaar, daar zij te maken hebben met de beperking van functies.

Het is juist de menselijke kwetsbaarheid van patiënten die voor de fysiotherapeut in eerste instantie aangrijpingspunt is voor het fysiotherapeutisch handelen. Kwetsbare afhankelijkheid en autonome zelfredzaamheid worden hier beschouwd als gelijkwaardige en elkaar doordringende aspecten van het menselijk bestaan². De fysiotherapeut zal de patiënt evenwel stimuleren tot het realiseren van verminderde kwetsbaarheid en het verwerven van verhoogde zelfredzaamheid.

Wat zich ontwikkelt in de marktgerichte samenleving is een accent op jurisdisering, verzakelijking en fragmentering van de zorg. Daarom dient een ethiek van zorg te pleiten voor herwaardering en vernieuwing van menselijke betrokkenheid, juist in die situaties waar mensen om te kunnen functioneren, aangewezen zijn op de zorg van anderen.

Het zorgen moet worden begrepen als een specifieke activiteit die alles omvat wat de mens kan helpen om 'zijn wereld' zó in stand te houden, te continueren en te herstellen dat hij daarin zo goed mogelijk kan leven.

Dat betekent voor de fysiotherapeut:

- deskundigheid
- respect en verantwoordelijkheid voor, alsmede betrokkenheid bij de patiënt.

De ethiekcommissie is van mening dat van fysiotherapeuten verwacht mag worden dat zij zich rekenschap geven van bovengenoemde aspecten van zorg.

De ethiekcommissie

Met betrekking tot de Directe Toegang Fysiotherapie zijn in december 2006 door de Algemene Vergadering aanpassingen aan de Ethiek en Gedragsregels gedaan.

¹ Autonoom: zelf keuze makend voor de richting die men wil gaan en de mogelijkheid om over zichzelf te beschikken. (Willigenburg, T. van, e.a. "Ethiek in praktijk", van Gorcum en Comp B.V., Assen 1993, pag 39). Zelfbestemming, zelfbeschikking en vrijheid van keuze zijn in Nederland belangrijke waarden geworden, die (ten tijde van een goede en veelbelovende economische ontwikkeling) door een brede laag van de bevolking belangrijk gevonden worden.

² Manschot, H. "Kwetsbare autonomie", in *Ethiek van Zorg, een discussie*. Boom, Meppel 1994, p. 99 e.v.

BEROEPSETHIEK VOOR DE FYSIOTHERAPEUT

Algemeen

1	Vanaf het moment dat voor het beroep van fysiotherapeut, op grond van de Wet BIG, van overheidswege de tuchtrechtspraak is ingevoerd, wordt op grond van het wettelijk tuchtrecht beoordeeld of de fysiotherapeut tekort schiet in de uitoefening van het beroep, dan wel zich daarbij misdraagt jegens de patiënt en/of diens naaste betrekkingen dan wel diens begeleider.
Deze rechtspraak geldt zowel voor leden als voor niet-leden van het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie (KNGF).	1
5
2	Aangezien het KNGF de belangen van het beroep en zijn beoefenaren behartigt, is elk genootschapslid bovendien gehouden zich te gedragen overeenkomstig of naar de geest van de beroepsethiek, de door het KNGF opgestelde gedragsregels en de Modelregeling Fysiotherapeut/Patiënt, waarin de wederzijdse rechten en plichten zijn beschreven. Bovendien worden ook de belangen van de patiënt gediend door de beroepsethiek, de gedragsregels en de instelling van het KNGF-kwaliteitsregister.	10
3	Al het vorenstaande is eveneens van kracht voor fysiotherapeuten, die, hoewel geen lid van het KNGF zijnde, zich hebben laten opnemen in het voornoemde kwaliteitsregister. De fysiotherapeut, ingeschreven in het KNGF-kwaliteitsregister, zal moeten voldoen aan de in het register gestelde eisen. De fysiotherapeut die niet in het kwaliteitsregister is opgenomen, dient zich wel te realiseren dat het negeren van bedoelde eisen het aanzien van het beroep en de beroepsgroep kan schaden, indien daarbij het niveau van de patiëntenzorg negatief in het geding komt.	15
20
4a	Voor het aanzien van het beroep en de beroepsgroep is het van essentieel belang dat elke fysiotherapeut overeenkomstig de wet, de beroepsethiek, de gedragsregels en de Modelovereenkomst Fysiotherapeut/Patiënt handelt, onafhankelijk van een eventueel lidmaatschap van het KNGF en onafhankelijk van een eventueel dienstverband. Zijn persoonlijke verantwoordelijkheid voor de behandeling van de patiënt houdt tevens in dat de fysiotherapeut geen opdrachten zal aanvaarden die in strijd zijn met de beroepsethiek en de gedragsregels.	25
4b	Ook zal de fysiotherapeut de werkgever in voorkomende gevallen dienen te attenderen op onzorgvuldig handelen ten aanzien van patiënten, collega's en stagiairs-fysiotherapeut. Tegenover de verwijzend arts kent de fysiotherapeut deze verplichting eveneens. In alle gevallen zal de fysiotherapeut zijn bezwaren met de opdrachtgever of de verwijzer dienen te bespreken.	30

Fysiotherapeutische hulpverlening

5	Handelingen liggende op het terrein van de geneeskunde impliceren het bieden van fysiotherapeutische hulp aan een medemens die daar op grond van een gezondheidsprobleem op enigerlei wijze behoefte aan heeft, zodat deze zijn menselijk functioneren in bio-psycho-sociaal verband zo volledig mogelijk kan gewinnen, behouden of herwinnen dan wel mede verantwoordelijk kan blijven voor al dan niet structurele veranderingen daarin.	35
40 |
|---|--|----------|

Behandelde de fysiotherapeut in het verleden uitsluitend gezondheidsvragen liggende op het terrein van de geneeskunde via een medische verwijzing, vanaf de invoering van de DTF op 1 januari 2006 zal de fysiotherapeut ook zonder de verwijzing mogen handelen op het terrein van de geneeskunde.

GEDRAGSREGELS VOOR DE FYSIOTHERAPEUT

Algemeen

1	De fysiotherapeut, lid of geen lid van het KNGF, dient alle wettelijke bepaling inzake het beroep van fysiotherapeut te volgen.	
2	De fysiotherapeut, lid van het KNGF, moet daarenboven handelen overeenkomstig of naar de geest van de beroepsethiek, de gedragsregels en de Modelregeling Fysiotherapeut/Patiënt.	
3	Al het vorenstaande is eveneens van toepassing voor de fysiotherapeut, niet-lid van het KNGF, die zich heeft laten inschrijven in het KNGF-kwaliteitsregister.	
4a	Werkzaam zijnde in dienstverband zal de fysiotherapeut geen opdracht aanvaarden die in strijd is met de beroepsethiek, de gedragsregels en de Modelovereenkomst Fysiotherapeut/Patiënt.	
4b	In de relatie tussen verwijzend arts en therapeut geldt dezelfde norm. In beide gevallen dienen de bezwaren met de opdrachtgever of de verwijzer te worden besproken.	

Fysiotherapeutische hulpverlening

5	Fysiotherapeutische handelingen liggende op het terrein van de geneeskunde, kunnen met en zonder verwijzing plaatsvinden. In alle gevallen stelt de fysiotherapeut vast of er al dan niet sprake is van een binnen zijn competentiegebied vallend patroon van tekens en/of symptomen.	

Is er sprake van een verwijzing, dan zal de fysiotherapeut conform de bij het beroep horende competenties handelen en daarbij de verwijzer informeren over doel en beloop van de fysiotherapeutische behandeling. 45

In alle gevallen zal de fysiotherapeut een onderzoek uitvoeren, waarbij hij door middel van het stellen van gerichte vragen, het doen van tests of andere diagnostische verrichtingen, vaststelt of er al dan niet sprake is van een binnen zijn competentiegebied vallend patroon van tekens en/of symptomen. Indien dat het geval is, kan via het gebruikelijk fysiotherapeutisch diagnostische traject een behandelplan opgesteld worden en verder gehandeld worden. In de andere gevallen kan de fysiotherapeut indien noodzakelijk de cliënt adviseren een medicus te raadplegen, dan wel vaststellen dat er geen indicatie is voor verder fysiotherapeutisch onderzoek. 50 55

- 6 De werkzaamheden, niet te rekenen tot de geneeskunde en derhalve niet op verwijzing, omvatten het preventief handelen, het geven van adviezen en het begeleiden van cliënten in woon- en werksituatie, vrijetijdsbesteding, dan wel verkerende in een specifieke levenssituatie. Dit handelen is gericht op voorkomen van disfunctie van het bewegingsorgaan en/of het behouden of herwinnen van de lichamelijke conditie. 60 Het werkterrein, niet vallende onder de verwijzingsprocedure, stelt niet minder hoge eisen aan de fysiotherapeut. Integendeel, de fysiotherapeut is ook nu gehouden elke tendens tot vermindering van de lichamelijke toestand, lokaal dan wel algemeen, te signaleren en eventueel nader te onderzoeken. Afhankelijk van zijn bevindingen zal de fysiotherapeut, in overleg met de betreffende persoon, deze te rechtertijd naar zijn huisarts verwijzen. 65 Uiteraard staat het de cliënt vrij om het advies op te volgen of naast zich neer te leggen. In het laatste geval zal de fysiotherapeut dienen te overwegen of hij de verantwoordelijkheid voor voortgezette begeleiding wil aanvaarden.

Verantwoordelijkheid

- 7 Daar gezondheid naar lichaam en geest in de westerse cultuur als een der hoogste waarden wordt beschouwd, draagt de fysiotherapeut een grote verantwoordelijkheid. Dit houdt niet in dat de fysiotherapeut de verantwoordelijkheid van de patiënt voor diens eigen welzijn geheel of zelfs maar gedeeltelijk mag overnemen. De waardigheid van de patiënt dient te allen tijde te worden gerespecteerd zodat de patiënt zijn zelfrespect kan behouden. Voor optimale hulpverlening is het daarom noodzakelijk dat de fysiotherapeut de hulpvragende medemens weliswaar met innerlijke bewogenheid tegemoet zal treden, maar zich zeker niet emotioneel met deze mens mag identificeren. 75 Voorts dienen de belangen van de patiënt te prevaleren ongeacht diens levensbeschouwing, etniciteit, ras, culturele identiteit, seksuele geaardheid en voorgeschiedenis. Daarbij mag het geen rol spelen of de patiënt reeds tot de patiëntenkring behoort dan wel verzoekt tot de patiëntenkring te worden toegelaten. 80

Behandelingsovereenkomst

- 8 Op het moment dat het allereerste contact is gelegd, waarin de patiënt te kennen heeft gegeven fysiotherapeutische hulp ofwel advies te willen ontvangen, is er nog geen sprake van een behandelingsovereenkomst in de zin van de Modelovereenkomst Fysiotherapeut-Patiënt. 85 Kan de fysiotherapeut deze overeenkomst redelijkerwijs niet aangaan dan zal hij de patiënt de reden uiteenzetten en de patiënt adviseren bij het vinden van passende zorg.

- 6 Ook bij fysiotherapeutische handelingen niet liggende op het terrein van de geneeskunde zal de fysiotherapeut zijn beroepskwaliteiten volledig inzetten. Doen zich bij de cliënt gezondheidsproblemen voor, dan dient de fysiotherapeut conform zijn professie te handelen en de cliënt zonedig te adviseren naar een arts (terug) te gaan.

Verantwoordelijkheid

- 7 Zodra een patiënt verzoekt tot de praktijk te worden toegelaten, is de fysiotherapeut in principe voor de hulpverlening verantwoordelijk en dient hij zonder enig voorbehoud en rekening houdend met de persoon, de belangen van de patiënt te behartigen. Voor het geval er sprake is van praktische onmogelijkheid zij verwezen naar regel 8 (behandelingsovereenkomst).

Behandelingsovereenkomst

- 8 In de situatie, genoemd onder regel 7, is er echter nog geen sprake van een behandelingsovereenkomst in de zin van de modelregeling Fysiotherapeut-Patiënt. Zijn er redenen aanwezig om het contact met de patiënt niet aan te gaan, dan dient de fysiotherapeut dit de hulpvrager uit te leggen en hem te adviseren bij het vinden van passende zorg elders.

Behandeling

9	Hoewel niet in de onmogelijkheid verkerend de patiënt te behandelen, is het bestaan van een wachtlijst wel een reden tot overleg met de patiënt. De fysiotherapeut dient de patiënt te wijzen op de vermoedelijke wachttijd. Het is dan aan de patiënt te beslissen of hij de wachttijd of wel de aangeboden bemiddeling voor plaatsing bij een collega-fysiotherapeut wil accepteren.	90
10	Is er echter sprake van spoedeisende zorg dan is de fysiotherapeut verplicht de patiënt in behandeling te nemen of te verwijzen.	95
11	Bij onvoldoende deskundigheid op het specifieke terrein waarvoor de patiënt zich meldt, is het terecht wanneer de fysiotherapeut probeert in eerste instantie de patiënt bij een terzake meer kundige collega onder te brengen.
Het begrip behandelen houdt in het algemeen in dat de fysiotherapeut streeft naar het behouden of verbeteren van het bewegend functioneren in de ruimste zin. Bij terminale patiënten zal het alleen gaan om bij te dragen aan mogelijk verminderen van lijden en het verpleegbaar houden van de patiënt.	100

Begeleiding

12	Het begrip begeleiding dient ruim te worden uitgelegd maar dient zich wel te beperken tot het vakgebied fysiotherapie. Alle uitleg en adviezen die dienen om de patiënt meer inzicht te geven in zijn situatie, in de behandeling en het omgaan met zijn beperkingen en eventuele handicap, vallen onder het begrip begeleiden. In het Beroepsprofiel Fysiotherapeut wordt dit aangeduid als 'coachen'.
Het preventief adviseren en instrueren teneinde het optreden van een mogelijk recidief te voorkomen, is een belangrijk deel van de begeleiding. Hiertoe zijn ook te rekenen adviezen in de zin van nazorg gericht op het behoud van conditie en bewegingsvaardigheid in het algemeen.
Voorts zal de fysiotherapeut niet slechts kunnen volstaan met het behandelen van de aandoening. De patiënt dient bovendien gemotiveerd te worden in het pogen om in het eigen leef- en eventueel werkmilieu een plaats als optimaal functionerend mens te gewinnen of te herwinnen.	105
13	Zonodig kan de daadwerkelijke zorg van de fysiotherapeut zich daarbij in voorlichtende en adviserende zin uitstrekken tot woon- en werkmilieu van de patiënt, teneinde de sociaal-culturele (re-)integratie van de patiënt optimaal te verwezenlijken. Dit echter zonder het terrein van andere beschikbare deskundigen te betreden, tenzij in goed overleg. Tenslotte: de handelingen, verricht in het niet-verwijzing-gebonden deel van de beroepsuitoefening, vallen onder het begrip begeleiden.	110
120

Bekwaamheid

14	Vanuit de verantwoordelijkheid voor de patiënt is de fysiotherapeut verplicht om zijn kennis en vaardigheid op een kwalitatief goed niveau te brengen en te houden. Daarbij mag een verdieping in een deelgebied de brede kijk op het totale vakgebied niet beperken. De verantwoordelijkheid voor de patiënt noodzaakt de fysiotherapeut tevens de verworven bekwaamheid ten behoeve van elke patiënt te allen tijde en ten volle aan te wenden.	125
15	De fysiotherapeut zal zo nodig van andere mogelijkheden dan de eigen kundigheden gebruik moeten maken, terzake advies van een collega moeten vragen of dienen te verwijzen naar een collega met andere specifieke kundigheden. In de eindrapportage aan de verwijzend arts zal de fysiotherapeut van deze veranderde hulpverleningssituatie melding dienen te maken.	130

Behandeling

9	In voorkomend geval dient de fysiotherapeut de patiënt te wijzen op een bestaande wachttijd. Desgewenst zal hij de patiënt naam en adres verschaffen van een collega-fysiotherapeut.	
10	Is er sprake van spoedeisende hulp, dan dient de fysiotherapeut de patiënt in behandeling te nemen of te verwijzen.	
11	Bij eventueel tekortschietende deskundigheid zal hij trachten de patiënt bij een meer terzake kundige collega onder te brengen.	

Begeleiding

12	Het motiveren van de patiënt om de behandeldoelen te realiseren is een begeleidingstaak. Evenals het adviseren van de patiënt teneinde zelfstandig recidieven van stoornissen te voorkomen, ofwel voor dit doel gebruik te maken van een geregelde nazorg.	
13	In bepaalde gevallen kan het adviseren terzake van maatregelen in woon- en werkmilieu op de weg liggen van de fysiotherapeut. Evenwel zonder zich te begeven op het terrein van beschikbare deskundigen.	

Bekwaamheid

14	De fysiotherapeut dient zijn kennis en vaardigheid op kwalitatief goed niveau te brengen en te houden, waarbij de brede kijk op het vak behouden moet blijven.	
15	Zo nodig dient de fysiotherapeut advies te vragen aan een meer terzake kundige collega of zal hij de patiënt naar deze collega verwijzen. Dit laatste zeker als het om behandeling gaat waar voor een specifieke deskundigheid is vereist (verbijzondering).	

Bevoegdheid

135

- 16 Tot de verantwoordelijkheid ten aanzien van patiënten en beroep behoort ook het tegengaan van het voeren van de beroepsnaam van fysiotherapeut door onbevoegden. Naast het feit dat de betreffende persoon de wet overtreedt, is het immers zeer wel denkbaar dat de betrokken patiënten geen adequate behandeling ontvangen waardoor de waarde van de fysiotherapie in diskrediet wordt gebracht. Dit heeft daarenboven een negatieve uitstraling op de rechtmatige titelvoerders. 140
- Het constateren van dergelijke gevallen dient daarom te worden gemeld aan de Inspectie Gezondheidszorg van de betreffende provincie.

Relaties, samenwerking

- 17 Het beroep van fysiotherapeut heeft veel raakvlakken met het werkteurien van artsen en artsenspecialisten. Er zijn ook raakvlakken met verpleegkunde, onderwijs, maatschappelijk werk, ergotherapie, logopedie, huidtherapie, beroepen op gebied van management, sportorganisatie enz.. Mede door het bestaan van overlappende gebieden zal de fysiotherapeut zich ook enige kennis eigen moeten maken van genoemde beroepsinhouden. Zonder studie op deze gebieden zal de kennis van de fysiotherapeut op deze naastliggende specialismen echter zelden toereikend zijn voor een gedegen oordeel. De fysiotherapeut dient zich daarom van handelingen en uitspraken, welke gelegen zijn buiten het terrein van de eigen deskundigheid en/of bekwaamheid, te onthouden. 150

Fysiotherapeut / (verwijzend) arts

- Voor het deel van de beroepsuitoefening dat plaats vindt ingevolge schriftelijke verwijzing van een arts is er sprake van een samenwerkingsverband, een team, waarin beide partners weliswaar hun eigen beroepsverantwoordelijkheid kennen maar ook verplichtingen hebben ten opzichte van elkaar. 155
- 18 Naar aanleiding van een verwijzing, die een verzoek tot behandeling inhoudt, waarvan de fysiotherapeut de uitvoering onverantwoord of niet adequaat acht, zal in eerste instantie met de verwijzend arts overlegd moeten worden. Indien dit overleg niet tot stand komt of tot overeenstemming leidt, zal de fysiotherapeut de gevraagde behandeling uitstellen en zo mogelijk vervangen door een verantwoord alternatief, evenwel zonder de patiënt nodeloos te verontrusten. 160
- In een dergelijke situatie zal onverwijld opnieuw overlegd moeten worden, zo nodig met bemiddeling van een derde. 165
- 18a Als de patiënt zonder verwijzing naar de fysiotherapeut komt, is de (huis)arts net zoals alle andere professionals derde in de behandelrelatie fysiotherapeut-patiënt.
- 19 Leidt dit niet tot resultaat, en is het de fysiotherapeut naar eer en geweten niet mogelijk de behandeling uit te voeren, dan dient de patiënt te worden terugverwezen naar de betreffende arts. Daarbij dienen de motieven, op grond waarvan de beslissing werd genomen, schriftelijk te worden aangegeven. 170
- 20 De fysiotherapeut dient zich te onthouden van het aan de patiënt verstrekken van informatie of adviezen op grond van informatie waarvan bekend is of vermoed kan worden dat de verwijzend arts deze opzettelijk voor de patiënt heeft verzwegen of niet heeft gegeven. Indien de fysiotherapeut echter van mening is dat de belangen van de patiënt hierdoor worden geschaad, of dat de patiënt, ongeacht de consequenties, openheid van zaken wenst, dient een en ander te worden besproken met de betrokken arts. 175
- Bij blijvend verschil van inzicht tussen arts en fysiotherapeut zal de patiënt naar de arts

Bevoegdheid

- 16 Onbevoegd gebruikmaken van de titel van fysiotherapeut dient te worden gemeld aan de Inspectie Gezondheidszorg in de betreffende provincie.

Relaties, samenwerking

- 17 De fysiotherapeut zal de grenzen van het beroep ten opzichte van andere deskundigen, werkend op het terrein van de volksgezondheid, in acht nemen. De fysiotherapeut onthoudt zich bij de uitoefening van het beroep van handelingen en uitspraken, welke gelegen zijn buiten het terrein van de eigen deskundigheid en/of bekwaamheid.

Fysiotherapeut / (verwijzend) arts

- 18 Indien bij de fysiotherapeut twijfel rijst ten aanzien van de juistheid of volledigheid van de verwijzing, stelt hij zich onverwijld daaromtrent in verbinding met de verwijzer voor nader overleg, zonder evenwel de patiënt nodeloos te verontrusten. Ook indien een verzoek tot behandelen een aanwijzing inhoudt, waarvan de fysiotherapeut de uitvoering onverantwoord of inadequaat acht, zal hij in overleg treden met de verwijzer.
- 18a De fysiotherapeut die behandelt zonder verwijzing van een arts kan slechts met toestemming van de patiënt contact opnemen met en een verslag uitbrengen aan de (huis)arts.
- 19 Indien dit niet tot overeenstemming leidt en het de fysiotherapeut naar eer en geweten niet mogelijk is de behandeling uit te voeren, is hij verplicht de verwijzer hiervan schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte te stellen.
- 20 Het aan de patiënt verstrekken van informatie of het geven van adviezen op grond van informatie waarvan de fysiotherapeut weet of kan vermoeden dat de behandelend arts (of het team) deze opzettelijk heeft verzwegen, dient de fysiotherapeut achterwege te laten. Meent de fysiotherapeut dat de patiënt ten onrechte onkundig wordt gehouden, dan dient hij dit met de arts (of het team) te bespreken.

- moeten worden verwezen teneinde zich rechtstreeks met hem, als eigenaar van de informatie, te verstaan. 180
- Een overeenkomstige houding past de fysiotherapeut die werkzaam is in een groter teamverband. Wordt in een teambespreking besloten dat de patiënt bepaalde informatie (nog) zal worden onthouden, dan kan de fysiotherapeut niet op eigen gezag de geheimhouding doorbreken. Meent de fysiotherapeut echter daartoe gegronde redenen te hebben dan zal hij alles in het werk moeten stellen het team tot andere gedachten te brengen. 185
- Bij blijvend verschil van inzicht tussen team en fysiotherapeut zal de fysiotherapeut de patiënt dienen te verwijzen naar de voorzitter van het team.
- 21 Het is in het belang van de patiënt dat de fysiotherapeut zodanig optreedt dat bij de patiënt geen twijfel kan rijzen omtrent de persoon of de deskundigheid van de verwijzende of anderszins bij hem betrokken artsen. 190
- Mocht duidelijk zijn dat de patiënt reeds onzeker is, dan zal het veelal gewenst zijn die onzekerheid op basis van argumenten weg te nemen. Bij ontbreken van argumenten kan de patiënt worden geattendeerd op de mogelijkheid van overleg met de betreffende arts of het raadplegen van een tweede arts. 195
- Het ontbreken van steekhoudende argumenten met betrekking tot de verwijzing houdt waarschijnlijk in dat de fysiotherapeut ook zelf niet (geheel) achter de verwijzing kan staan. In dat geval kan het aangewezen zijn dat de fysiotherapeut een en ander met de verwijzend arts bespreekt overeenkomstig Beroepsethiek artikel 18 en 19.
- 22 De relatie fysiotherapeut/(verwijzend) arts wordt mede bepaald door de kwaliteit van de, wettelijk verplichte, verslaggeving. Deze dient gebaseerd te zijn op een deugdelijke registratie van feiten die direct of indirect een rol spelen bij de behandeling. Tenminste na afloop van de behandelserie brengt de fysiotherapeut bedoeld verslag uit en voorts indien zich tijdens de behandelingen en begeleiding feiten voordoen die daartoe aanleiding geven. 200

Fysiotherapeut / medewerker

- 23 Ten aanzien van medewerkers of hun waarnemers dient de fysiotherapeut, in de functie van praktijkhouder, afdelingshoofd of als collega bij de patiënt geen twijfel op te roepen of te laten bestaan over de professionaliteit van de andere therapeuten. Ook ten aanzien van anders geschoolden in andere functies, zoals bijvoorbeeld administratief personeel, moet immers duidelijk zijn dat zij een evenwaardige plaats in het team of de organisatie innemen. 205
- 24 In teamverband en/of dienstverband werkend, draagt elke fysiotherapeut zijn eigen verantwoordelijkheid jegens de patiënt. Niettemin is het wenselijk collega's en eventuele andere medewerkers op onzorgvuldig gedrag jegens de patiënt te attenderen en met hen door te spreken. Dergelijke gedragingen schaden immers niet alleen de patiënt, de betreffende collega's en de naam van het betrokken team, maar ook de naam van de gehele beroepsgroep. 210
- 25 Met de stagiair-fysiotherapeut is er in principe sprake van een leerling/meester verhouding. De begeleidend fysiotherapeut is daardoor verantwoordelijk voor het aan hem gedelegeerde deel van de opleiding tot fysiotherapeut. Dit deel betreft primair het fysiotherapeutisch technisch handelen, maar kan daar niet toe beperkt blijven. Ook aan de attitudevorming dient aandacht te worden besteed. Daarbij zullen onder meer de relatie met de patiënt, de verwijzend arts en het eventuele team worden belicht. Ook nevenactiviteiten zoals de verslaglegging en verslaggeving behoren essentiële aandachtspunten te zijn. 215
- Met betrekking tot het technisch handelen dient de stagiair zodanig direct en intensief te worden begeleid dat deze de juiste behandeling geeft. Het is bovendien van belang dat de patiënt ervan overtuigd kan zijn alle noodzakelijke aandacht te krijgen. 220
- 225

- 21 De fysiotherapeut treedt zodanig op dat bij de patiënt geen twijfel kan rijzen omtrent de persoon en/of de deskundigheid van de betrokken artsen noch omtrent de juistheid van de verwijzing. Bij bestaande onzekerheid dient de fysiotherapeut deze weg te nemen of de patiënt te adviseren tot overleg met de betreffende arts dan wel een andere arts te consulteren. Is ook de fysiotherapeut onzeker over de verwijzing dan handelt hij overeenkomstig gedragsregel 18 en 19.
- 22 Na afloop van de behandelserie brengt de fysiotherapeut schriftelijk verslag uit aan de verwijzer. Voor het overige voor zover het beloop van de behandeling en begeleiding daartoe aanleiding geven. Als een patiënt niet door een arts verwezen is, kan slechts met toestemming van de patiënt informatie verstrekt worden aan de huisarts.

Fysiotherapeut / medewerker

- 23 Ten aanzien van alle teamleden en hun waarnemers dient de fysiotherapeut geen twijfel op te roepen of te laten bestaan over hun professionaliteit.
- 24 Het is wenselijk medewerkers te attenderen op onzorgvuldig gedrag jegens de patiënt. Een en ander dient te worden toegelicht.
- 25 De fysiotherapeut-stagebegeleider draagt er zorg voor dat de stagiair de betreffende opdracht als volwaardige kracht kan uitvoeren.

Fysiotherapeut / collega Vestiging

- 26 Fysiotherapeuten hebben het recht zich vrij te vestigen. 230
Van de fysiotherapeut mag echter wel gevraagd worden dat hij zich tevoren bezint op zijn vestiging. Het zal immers duidelijk zijn dat de patiëntenzorg in een regio meer gebaat is met een grotere diversiteit in beschikbare behandelmethoden dan met uitbreiding van reeds bestaande mogelijkheden. Dit laatste is alleen zinvol wanneer er sprake zou zijn van een te beperkte capaciteit in de betreffende regio. Op deze punten kan de fysiotherapeut met vestigingsplannen zich oriënteren bij collega's, artsen en zorgverzekeraars. De gevestigde fysiotherapeuten dienen zich bij dit overleg te laten leiden door het belang van de zorg voor de patiënt. 235

Collegialiteit

- 27 De fysiotherapeut zal zich te allen tijde in het openbaar en ten overstaan van patiënten onthouden van kritiek op collega's. Een dergelijke handelwijze roept immers eerder afkeuring op dan dat ze respect afdwingt. 240
Indien de fysiotherapeut echter meent dat het in het belang is van patiënten of collega's of de naam van de beroepsgroep als geheel, zal hij een collega die handelt tegen de Beroepsethiek hierop dienen te attenderen. 245
Het is immers noodzakelijk de kritiek met de betreffende collega persoonlijk te bespreken opdat deze zijn opvattingen en handelwijze nader kan verklaren. Het is goed mogelijk dat bedoelde collega te goeder trouw is zodat een dergelijk voorlichtend optreden voor alle belanghebbenden gunstige gevolgen heeft.
Het wel of niet lid zijn van het KNGF is hierbij geen bepalende factor. 250

Waarneming

- 28 In alle gevallen van praktijkwaarneming, maar ook bij andere contacten met patiënten die onder behandeling van een collega zijn of geweest zijn, dient elke opmerking of handeling die de relatie tussen de patiënt en de betrokken collega kan schaden, achterwege te blijven. Vanzelfsprekend is dit een wederzijdse verplichting tussen waarnemer en waargenomen collega. 255
- 29 Bij een waarneming zal de fysiotherapeut zo nauwkeurig mogelijk de aanwijzingen van de waargenomen collega volgen en elke wijziging achterwege laten die op dat moment niet strikt noodzakelijk is. De behandeling dient dus zoveel mogelijk in de geest van de waargenomen collega gegeven te worden. 260
Heeft de waarnemer een fundamenteel andere visie op het benaderen of behandelen van de patiënt dan dient dit, zodra de mogelijkheid zich voordoet, met de waargenomen collega te worden besproken.
Indien nog van toepassing zal in dit overleg tevens worden bepaald hoe de behandeling dient te worden voortgezet. 265
- 30 Bij het waarnemen in een praktijk kan de waarnemend fysiotherapeut inzicht krijgen in gegevens die strikt geheim dienen te blijven. Deze mogen nimmer ten eigen bate of ten bate van derden gebruikt worden.

Fysiotherapeut / collega Vestiging

- 26 Van de fysiotherapeut die zich wil vestigen, mag verwacht worden dat hij zich tevoren bezint op zijn vestiging. Daartoe kan hij zich, in overleg met de praktijkhoudende collega's en eventueel artsen en zorgverzekeraars, oriënteren in de bestaande zorgcapaciteit en deze primair trachten aan te vullen met ontbrekende of te weinig aanwezige specifieke fysiotherapeutische hulpverlening. De gevestigde fysiotherapeuten dienen zich bij dit overleg te laten leiden door het belang van de zorg.

Collegialiteit

- 27 De fysiotherapeut zal zich te allen tijde in het openbaar en/of ten overstaan van patiënten onthouden van kritiek op collega's.
Wanneer de fysiotherapeut ervan overtuigd is dat een collega handelt in strijd met de gedragsregels, zal hij dit aan de betrokken collega duidelijk maken. Het is hierbij niet van belang of de betreffende collega gebonden is aan de KNGF-ethiek en gedragsregels.

Waarneming

- 28 Zowel de waarnemend als de waargenomen fysiotherapeut dienen zich tegenover de patiënten te onthouden van elke vorm van kritiek op elkaars werk.
- 29 Bij waarneming zal de fysiotherapeut de aanwijzingen van de vervangen collega volgen. Indien wijziging van de behandeling in het belang van de patiënt onmiddellijk noodzakelijk is, zal hij deze invoeren en de collega hiervan zo spoedig mogelijk gemotiveerd in kennis stellen of met hem in overleg treden.
- 30 Door waarneming verkregen gegevens zullen nooit ten eigen bate of ten bate van derden mogen worden gebruikt.

Fysiotherapeut / teamlid

- 31 Is de fysiotherapeut in ruimer teamverband werkzaam met medici, andere paramedici, of wel met leden van andere disciplines, dan gelden ten aanzien van de teamgenoten dezelfde ethische normen: het ondermijnen van vertrouwen en het schaden van aanzien dient te allen tijde te worden vermeden. 270
- Dit is tevens een belangrijke reden waarom de fysiotherapeut alle maatregelen die teamleden ten aanzien van de patiënt hebben getroffen in principe dient te respecteren. 275
- Ongeacht of deze maatregelen van curatieve, verzorgende, pedagogische of enige andere aard zijn.
- In een dergelijk teamverband zal de fysiotherapeut slechts voor de duur van de fysiotherapeutische behandeling interveniëren voor zover nodig en verantwoord is.
- Daarna zal de fysiotherapeut de aangetroffen situatie herstellen, tenzij dit duidelijk in strijd is met de onmiddellijke belangen van de patiënt. In dat geval dient de wijziging zo tactvol uitgevoerd te worden dat aan de geloofwaardigheid van het betreffende teamlid geen afbreuk wordt gedaan. 280
- Tevens zal de fysiotherapeut het teamlid van de wijziging in kennis stellen.
- In een minder dringende situatie zal eerst met het teamlid overleg worden gepleegd, opdat deze de gelegenheid krijgt de wijzigingen zelf uit te voeren. 285
- Ook in algemene zin is het noodzakelijk dat de fysiotherapeut teamleden op de hoogte houdt van zijn visie op de patiënt en de doelstelling van de behandeling. Zonodig zal hij overleg inzake strijdige opvattingen aangaan.
- 32 Uit hoofde van de verantwoordelijkheid voor de patiënt is de fysiotherapeut gehouden overleg te plegen met de verwijzend arts, en/of met de betrokken teamleden. Deze verplichting krijgt extra gewicht in die gevallen waarin de fysiotherapeut meent dat de handelingen van bovengenoemden, of het nalaten daarvan, de belangen van de patiënt schaden of zouden kunnen schaden. Indien het in een dergelijke situatie onmogelijk blijkt in goed overleg tot overeenstemming te komen, dient bemiddeling van derden te worden ingeroepen. Vanzelfsprekend zal de fysiotherapeut zich hierbij, binnen het kader van de geldende bevoegdheden, altijd volledig voor de patiënt blijven inzetten. 290 295

Fysiotherapeut / patiënt
Informatie en wetgeving

- 33 Het feit dat de patiënt zich aan de deskundigheid en de verantwoordelijkheid van de fysiotherapeut toevertrouwt, houdt niet in dat de fysiotherapeut enigerlei beschikkingsrecht over de patiënt verkrijgt. De fysiotherapeut dient niet uit het oog te verliezen dat er van mens tot mens van geen andere dan van een nevenschikkende relatie sprake kan zijn. 300
- Dit laat onverlet dat de specifieke deskundigheid van de fysiotherapeut veelal zorgt voor een ongelijke positie ten voordele van de fysiotherapeut, waaraan deze evenwel geen andere rechten kan ontnemen dan met betrekking tot de behandeling gerechtvaardigd is. Deze positie mag er evenmin toe leiden dat de fysiotherapeut verantwoordelijkheid van de patiënt overneemt. De patiënt blijft te allen tijde de volle verantwoordelijkheid en dus beslissingsrecht dragen voor eigen lijf en leven, voor het wel of niet volgen van de behandeling. 305 310
- 34 Het principe van de menselijke evenwaardigheid is mede basis voor de verplichting dat de fysiotherapeut geheim zal houden "alles wat hem bij de uitoefening van het beroep van fysiotherapeut als geheim is toevertrouwd of wat hem daarbij als geheim ter kennis is gekomen of waarvan hij het vertrouwelijk karakter moet begrijpen." 315

Fysiotherapeut / teamlid

- 31 Bij werkzaam zijn in teamverband dient de fysiotherapeut tegenover beoefenaren van andere beroepen dezelfde normen in acht te nemen als tegenover zijn collega's. Als de fysiotherapeutische behandeling inbreuk op bestaande maatregelen noodzakelijk maakt, dient deze te worden beperkt tot de duur van de behandeling, tenzij in overleg met het betreffende teamlid anders wordt overeengekomen. Ook in algemene zin zal regelmatig contact betreffende de gemeenschappelijke patiënt dienen te worden nagestreefd.
- 32 De fysiotherapeut is gehouden overleg te plegen met de verwijzend arts en eventuele andere teamleden. Temeer als handelen of nalaten van handelen door de teamleden de belangen van de patiënt kan schaden. Bij blijvend ontbreken van overeenstemming zal door of op voorstel van de fysiotherapeut bemiddeling van derden worden ingeroepen.

Fysiotherapeut / patiënt
Informatie en wetgeving

- 33 Aan zijn specifieke deskundigheid zal de fysiotherapeut geen andere rechten ten opzichte van de patiënt ontnemen dan met betrekking tot de behandeling gerechtvaardigd is. Hij zal ook niet in de verantwoordelijkheden van de patiënt treden.
- 34 Gewild of ongewild door de patiënt neemt de fysiotherapeut op enigerlei wijze kennis van feiten van vertrouwelijke aard. Te allen tijde zal hij dit vertrouwen dienen te respecteren. Er zullen slechts mededelingen aan derden worden gedaan met schriftelijke toestemming van de patiënt. Tot derden zijn ook te rekenen medische, maatschappelijke en andere instanties.

- Deze verplichting is noodzakelijk omdat, gewild of ongewild door zowel de fysiotherapeut als de patiënt, de fysiotherapeut kennis neemt van feiten van vertrouwelijke aard. Te allen tijde moet de patiënt erop kunnen vertrouwen dat de fysiotherapeut deze verplichting nakomt. Informatie aan derden mag uitsluitend worden verstrekt met, liefst schriftelijke, toestemming van de patiënt. Onder derden ook te verstaan erkende medische, maatschappelijke of andere instanties. De fysiotherapeut zal een en ander met de grootste zorgvuldigheid dienen te hanteren. 320
- Wanneer geen toestemming verkregen wordt en de fysiotherapeut toch meent bedoelde gegevens in het belang van de patiënt of diens omgeving ter kennis van derden te moeten brengen, is het overdragen van de verantwoordelijkheid aan de verwijzer of vertrouwensarts aangewezen. 325
- 35a Erkend is dat leeftijd een dubieus criterium is voor handelingsbekwaamheid. Dit houdt voor de fysiotherapeut in dat ook een minderjarige patiënt zeer wel in staat kan worden geacht tot een redelijke beoordeling van de voor zijn behandeling terzake doende feiten. In de Wet (op de) Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO) zijn hiervoor echter de volgende grenzen vastgelegd: 330
- Voor een patiëntje tot en met 11 jaar worden beslissingen door de ouders genomen. De patiënt van 12 tot en met 15 jaar mag samen met zijn ouders beslissen of en welke behandeling gegeven zal worden. De patiënt van 16 jaar en ouder kan geheel zelfstandig in een behandeling toestemmen of wel van de behandeling afzien. 335
- Wanneer een kind van 12 tot en met 15 jaar het met zijn ouders oneens is, ligt het voor de hand dat de fysiotherapeut in de eerste plaats zoekt naar een, ook voor hemzelf, aanvaardbaar compromis. Bijvoorbeeld door aanpassing van de behandeling. Zijn hier geen mogelijkheden dan is contact met de verwijzer noodzakelijk. 340
- Waar ouders ontbreken, treedt de wettelijke vertegenwoordiger in hun plaats.
- 35b Voor de meerderjarige, niet wilsbekwame patiënt geldt dat dient te worden overlegd met diens begeleider of wettelijke vertegenwoordiger.
- 36 Op grond van evenwaardigheid, het respect voor de patiënt, de dikwijls indringende benadering, soms ook op mentaal niveau, inherent aan het fysiotherapeutisch handelen, dienen noodzaak en doelstelling van anamnese, onderzoek en daarop volgende behandeling te worden uitgelegd. Daarbij moet echter wel duidelijk zijn dat de patiënt geenszins verplicht is in alle opzichten opening van zaken te geven. 345
- De fysiotherapeut dient zich tevens te realiseren dat het achterwege laten van uitleg van en verantwoording over zijn handelen door de patiënt als kwetsend kan worden ervaren. Dezelfde gevoelens worden gemakkelijk opgeroepen als de patiënt niet wordt gekend in de inhoud van het verslag van de fysiotherapeut aan de verwijzend arts 350
- Het zal duidelijk zijn dat met een tekort aan openheid van de zijde van de fysiotherapeut de instelling van de patiënt ten opzichte van het fysiotherapeutisch proces allerminst is gediend. Dit zal in een aantal gevallen zijn weerslag hebben op het effect van de behandeling. Bovendien schaadt het niet alleen het aanzien van de betreffende fysiotherapeut, maar ook het aanzien van het beroep en de beroepsgroep. 355
- Mogelijk ten overvloede dient aan het voorgaande te worden toegevoegd dat de fysiotherapeut niet kan volstaan met de vraag aan patiënt of deze een en ander heeft begrepen. Hij dient zich daarvan door 'terugvragen van de essentie' te overtuigen.
- 37a De plicht tot het verstrekken van informatie, voorafgaande aan de behandeling is temeer aanwezig indien het gaat om een behandelvorm waarvan de doeltreffendheid nog onvoldoende op de reguliere opleidingen of in de literatuur is aangegeven. Behandeling met een dergelijke methode is daarmee dus nadrukkelijk afhankelijk van de toestemming van de patiënt. 360

- 35a Ter zake van het beslissingsrecht over wel of niet en zo ja hoe te behandelen ligt in de Wet (op de) Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO) het volgende vast:
Voor een patiënt tot en met 11 jaar beslissen de ouders.
Een patiënt van 12 tot en met 15 jaar mag samen met zijn ouders beslissen.
Een patiënt van 16 jaar en ouder kan zelfstandig beslissen.
Waar ouders ontbreken, treedt de wettelijke vertegenwoordiger in hun plaats.
- 35b Voor de meerderjarige, niet wilsbekwame patiënt geldt dat dient te worden overlegd met diens wettelijke vertegenwoordiger of begeleider.
- 36 De fysiotherapeut zal de patiënt, diens (wettelijke) vertegenwoordiger of begeleider op een voor hem begrijpelijke en verantwoorde wijze op de hoogte stellen van de aard van de aandoening, het doel van de therapie en de wijze waarop deze wordt toegepast. Dit geldt eveneens voor eventuele wijzigingen in de behandeling.
- 37a De fysiotherapeut dient de patiënt altijd te informeren als het om de toepassing van nog niet algemeen gangbare methoden gaat. Hiervoor is de toestemming van de patiënt vereist.

- 37b Toestemming is eveneens vereist voor de behandeling door een stagiair. Met name dient te worden gewezen op de consequentie ten aanzien van de geheimhouding. De stagiair is immers verplicht zijn ervaringen met de patiënt te delen met de stagebegeleider. 365
- 37c Desgevraagd of indien wenselijk zal de fysiotherapeut ook een toelichting op het dossier verzorgen, wanneer de patiënt om inzage hiervan verzoekt. Deze toelichting dient te zijn aangepast aan de kennis en het begrip van de patiënt. 370
- Op een daartoe strekkend verzoek is de fysiotherapeut bovendien verplicht de patiënt een afschrift van (een relevant deel van) het dossier ter beschikking te stellen.
- Het recht op inzage en correctie is geregeld in de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst.
- 37d De fysiotherapeut heeft een vertrouwensrelatie met de patiënt. Bij het verstrekken van informatie aan derden dient de fysiotherapeut derhalve uiterste zorgvuldigheid te betrachten. 375
- De patiënt is opdrachtgever van de behandeling. Het behandeldossier, dat de basis vormt voor gegevens van het verslag, is een integraal onderdeel van de behandeling. Om die reden heeft alleen de patiënt het recht om te bepalen wat er met zijn gegevens, buiten de behandeling om, gebeurt en de fysiotherapeut dient de patiënt hierop te wijzen. 380

Intimiteit

- 38 Een goede therapeut / patiëntrelatie, het vertrouwen van de patiënt in de hulpverlener, kan zich slechts ontwikkelen op basis van een respectvolle houding van de fysiotherapeut ten opzichte van de patiënt. Ongeacht leeftijd of maatschappelijke positie dient de fysiotherapeut de lichamelijke en geestelijke integriteit, het wezen van de patiënt onvoorwaardelijk te respecteren. Benadering zonder respect is beledigend voor de patiënt en brengt schade toe aan het aanzien van het beroep en de beroepsgroep. Zo zal ook een amicale omgang, als de patiënt daar niet nadrukkelijk toe uitnodigt, als ongewenst worden ervaren. Het suggereert immers een mate van informaliteit die niet reëel en niet wederzijds is. 385
- Ten aanzien van ouders, partners en eventuele begeleiders van de patiënt geldt dezelfde norm. 390
- 39 Toch zal het groeiende vertrouwen in de fysiotherapeut ertoe kunnen leiden dat mensen in a,b,c een zodanige behandelsituatie eerder geneigd of bereid zijn meer van zichzelf prijs te geven of meer van de fysiotherapeut als medemens te vragen dan buiten die situatie het geval zou zijn. 395
- De fysiotherapeut zal er daarom voortdurend voor moeten waken dat ongewenste verbale of lichamelijke intimiteit een rol gaat spelen. Zeker wanneer daarbij tegemoet gekomen wordt aan eigen gevoelens.
- Het maximaal naderen met behoud van distantie³ dient te allen tijde te worden gehandhaafd, zodat al het besprokene en alle handelingen de toets van niet betrokken derden kunnen doorstaan. 400
- De fysiotherapeut zal hier uiterst zorgvuldig mee om moeten gaan, teneinde zowel de patiënt als zichzelf te behoeden voor gevoelens van spijt, schuld of rancune.
- Ook al lijkt de behandelsituatie op het moment niet problematisch, de fysiotherapeut dient zich toch te realiseren dat bij patiënten na verloop van tijd, spontaan of onder invloed van relaties, het besef kan doordringen dat door de fysiotherapeut of door henzelf 405

³ vrij naar professor H.C. Rümke (1893-1967), voormalig hoogleraar psychiatrie te Utrecht: "totus sed non totaliter"

- 37b Dit laatste geldt eveneens als het in het voornemen ligt de patiënt door een stagiair te laten behandelen.
- 37c Krachtens de WGBO is de fysiotherapeut verplicht de patiënt inzage in zijn dossier te geven en desgewenst een afschrift van (een relevant deel van) het dossier.
- 37d De fysiotherapeut zal zich in het schriftelijk verslag aan derden beperken tot het beantwoorden van gerichte vragen, waarbij hij slechts relevante, medische informatie van feitelijke aard verstrekt. De fysiotherapeut dient zich derhalve te onthouden van het geven van oordelen of conclusies. De fysiotherapeut kan het verslag alleen dan aan derden verstrekken indien hij hiervoor schriftelijke toestemming van de patiënt heeft, waarbij de patiënt te kennen geeft op de hoogte te zijn van het doel, de inhoud en de mogelijke consequenties van de gegevensverstrekking. Daarnaast dient de fysiotherapeut de patiënt in kennis te stellen van de inhoud van de informatie die hij aan de derde verstrekt. De fysiotherapeut mag hiervoor alleen dan een redelijke vergoeding vragen, indien dit van te voren aan de patiënt is kenbaar gemaakt.

Intimiteit

- 38 De fysiotherapeut dient zich tegenover de patiënt en diens eventuele begeleiders respectvol te gedragen. Informaliteit, die niet duidelijk gewenst is, dient achterwege te blijven.
- 39a Indien bij de fysiotherapeut andere dan zakelijke en in een professionele hulpverleningssituatie passende gevoelens een rol spelen, is het noodzakelijk de behandeling tactvol aan een collega over te dragen.
- 39b Indien de fysiotherapeut vermoedt dat bij de patiënt andere dan zakelijke en in een professionele hulpverleningssituatie passende gevoelens een rol spelen, is het voor de fysiotherapeut noodzakelijk zich hiervan te vergewissen en zonodig de patiënt er tactvol op te attenderen dat deze gevoelens niet kunnen worden beantwoord. Blijven de signalen zich herhalen, dan is overdragen van de behandeling noodzakelijk.
- 39c Indien fysiotherapeut en patiënt vaststellen dat, wederzijds, andere dan zakelijke en in een professionele hulpverleningssituatie passende gevoelens een rol spelen, dient de behandeling te worden beëindigd. In overleg met de patiënt kan de behandeling worden overgedragen aan een collega.

- grenzen zijn overschreden die zij in normale sociale omstandigheden zeker aan hun tolerantie dan wel aan eigen handelen zouden hebben gesteld.
- Indien er niet langer sprake is van behoud van distantie, vervalt de waarborg voor een objectief bepaalde behandeling. Het is dan in het belang van zowel de fysiotherapeut als de patiënt om in overleg met de patiënt de behandeling aan een collega over te dragen.
- 39d Naast de verplichte informatie inzake aard, doel en duur van de behandeling dient de fysiotherapeut, om elk misverstand omtrent zijn handelen te voorkomen, alle onvermijdelijke handelingen die mogelijk als te informeel, of zelfs als erotisch (bedoeld), zouden kunnen worden opgevat, te verklaren en met de nodige zorg te omgeven. Hierbij dient de toestemming van de patiënt te worden afgewacht. 415
- 39e Ook verbale uitingen met een dergelijk karakter dienen te allen tijde te worden nagelaten daar deze strijdig zijn met de correcte bejegening die de persoonlijke waardigheid van de patiënt respecteert. 420
- 39f De fysiotherapeut zal zich eveneens dienen te onthouden van een ongevraagd waardeoordeel inzake de persoonlijke levenssfeer van de patiënt.

Vertrouwen

- 40 Een optimale behandelsituatie vereist niet alleen het vertrouwen van de patiënt in de vakbekwaamheid van de fysiotherapeut voor zover dit het te behandelen lijden van de patiënt betreft, maar impliceert tevens de noodzaak van vertrouwen in de fysiotherapeut als mens, omdat de mens-als-patiënt in zijn mens-zijn verhoogd kwetsbaar is. Deze kwetsbaarheid en dit vertrouwen, gecombineerd met een zeker gevoel van afhankelijkheid bij de patiënt, leggen een grote verantwoordelijkheid bij de fysiotherapeut. Deze verantwoordelijkheid strekt zich uit van het in beginsel eenvoudige gebeuren van de aanmelding tot en met het intensieve contact dat zich kan ontwikkelen bij meer langdurige en gecompliceerde behandelingsprocessen. 425
- 41 Een en ander neemt niet weg dat de fysiotherapeut van (verdere) behandeling kan afzien als de patiënt niet in staat blijkt of niet wenst te voldoen aan redelijkerwijs te verlangen en voor de behandeling noodzakelijke medewerking. 435

Continuïteit in de behandeling

- 42 Ongeacht de reden van afwezigheid van een fysiotherapeut dient, ten behoeve van de continuïteit in de behandeling van de patiënten, te worden gezorgd voor waarneming. Dit geldt ook voor praktijkhouders en afdelingshoofden, bij afwezigheid van een of meer van hun medewerkers. 440
- Waar volledige vervanging onmogelijk blijkt, dient tenminste de voortgang van noodzakelijke behandelingen gewaarborgd te zijn. Dit houdt in dat iedere fysiotherapeut, vrijgevestigd of in dienstverband werkzaam, de betreffende patiënten van een afwezige collega, zoveel als mogelijk dient te behandelen, ongeacht de persoonlijke relatie met deze collega.
- De verantwoordelijke fysiotherapeut dient er onder alle omstandigheden op toe te zien dat de relatie met de patiënt volledig tot zijn recht komt en niet zonder dwingende noodzaak wordt onderbroken. 445
- 43 In het algemeen zal in een serie behandelingen het vertrouwen tussen patiënt en fysiotherapeut zodanig groeien dat het als een wezenlijk deel van de behandeling kan worden gezien. Dit impliceert dat ook in een instelling waar meerdere fysiotherapeuten werkzaam zijn, dezelfde patiënt door dezelfde fysiotherapeut behandeld dient te worden, zoveel als in de gegeven omstandigheden en met het oog op de continuïteit van de behandeling mogelijk is, tenzij zich een intimiteitsprobleem voordoet. 450

- 39d De fysiotherapeut dient alle onvermijdelijke handelingen die als te informeel, of als erotisch (bedoeld), zouden kunnen worden opgevat, te verklaren en met de nodige zorg te omgeven. De toestemming van de patiënt dient te worden afgewacht.
- 39e Verbale uitingen met een dergelijk karakter dienen te worden nagelaten.
- 39f De fysiotherapeut zal zich onthouden van een ongevraagd waardeoordeel inzake de persoonlijke levenssfeer van de patiënt.

Vertrouwen

- 40 De fysiotherapeut zal de volle verantwoordelijkheid voor het behandelproces nemen. Zowel in geval van een kortdurende behandeling als ook tijdens een langdurige of chronische problematiek.
- 41 De fysiotherapeut kan van (verdere) behandeling afzien als de patiënt niet in staat blijkt of niet wenst te voldoen aan redelijkerwijs te verlangen medewerking.

Continuïteit in de behandeling

- 42 Op de fysiotherapeut rust de plicht om tijdens ziekte of vakantie te zorgen voor waarneming, zodat adequate behandeling voor de patiënt is gewaarborgd.
- Daarom heeft iedere fysiotherapeut de plicht bij ziekte of vakantie van een collega, zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, patiënten voor deze te behandelen. Een en ander ongeacht de persoonlijke relatie.
- 43 Ook waar meerdere fysiotherapeuten werkzaam zijn, zal, omwille van de relatie fysiotherapeut/patiënt, de behandeling steeds door dezelfde fysiotherapeut worden gegeven. Tenzij hierdoor de noodzakelijke continuïteit van behandelen in gevaar komt of zich een intimiteitsprobleem voordoet.

Vrije fysiotherapeutenkeuze

- 44 Het recht op vrije fysiotherapeutenkeuze houdt primair in dat een patiënt zich met zijn verwijzing kan vervoegen bij de praktijk waar zijn voorkeur naar uitgaat. Ook binnen de gekozen praktijk kan hij zijn voorkeur voor een bepaalde fysiotherapeut kenbaar maken. De praktijkhouder dient hier, als zijn mogelijkheden dit toelaten, gehoor aan te geven ofwel in overleg met de patiënt een aanvaardbare oplossing te zoeken. 455
- 45a Bedoeld recht houdt tevens in dat een patiënt de relatie met de behandelend fysiotherapeut kan verbreken. Dit geldt zowel binnen één organisatie als bij vertrek van een patiënt naar een andere praktijk. In een organisatie zal aan deze wens van de patiënt tegemoet worden gekomen indien of zodra dit redelijkerwijs mogelijk is. Gaat het om vertrek uit een praktijk dan mag dit voor de ontvangende fysiotherapeut geen reden zijn de patiënt te weigeren. Maar het feit dat de behandeling bij de fysiotherapeut waarmee de relatie werd verbroken, reeds was aangevangen, houdt niet in dat acceptatie met voorrang, waardoor mogelijk een andere patiënt wordt gedupeerd, noodzakelijk is. 460
- 45b Is het in een praktijk, bijvoorbeeld om organisatorische of behandeltechnische redenen, wenselijk een patiënt aan een collega over te dragen, dan kan dit uitsluitend na overleg en met toestemming van de patiënt en van de betreffende collega. 470
- 46a Bij het accepteren van een patiënt die de fysiotherapeut eerder vanuit zijn positie als waarnemer of medewerker van een collega behandeld heeft, dient de fysiotherapeut het volgende in acht te nemen. Is de patiënt nog onder behandeling van de collega, dan is het wenselijk dat de fysiotherapeut de ontstane situatie met de patiënt bespreekt. In principe zijn er echter geen beletselen de patiënt in behandeling te nemen, zij het bij voorkeur met kennisgeving aan de collega. 475
- Is de lopende behandeling in goed overleg tussen patiënt en collega beëindigd, of betreft het een andere aandoening, dan kan de patiënt zonder meer in behandeling worden genomen. 480
- 46b Het is van belang dat met de vertrekkende patiënt duidelijke afspraken worden gemaakt over de informatie die de, tot op dat moment behandelend fysiotherapeut aan zijn collega kan doorgeven. De patiënt kan deze collega ervan in kennis stellen dat hij informatie kan opvragen. 485
- In dit verband wordt nog opgemerkt dat het 'wervend benaderen' of 'meenemen' van patiënten door een ex-waarnemer of ex-medewerker als weinig collegiaal wordt aangemerkt.

Bedrijfsvoering en ethiek**Publiciteit** 490

- 47 Wanneer een fysiotherapeut door schrijven, spreken of handelen in de openbaarheid treedt, mag dit het aanzien van het medische of paramedische beroep of diens beoefenaren niet schaden.

Profilering

- 48 In het verleden impliceerde de waardigheid van het beroep van hulpverlener in de gezondheidszorg dat voor de individuele beroepsuitoefening geen reclame werd gemaakt. Het geven van objectieve informatie in woord en geschrift inzake behandelmogelijkheden aan instanties en andere hulpverleners ten dienste van de verwijzing en voorlichting van de patiënt werd daarentegen wel als noodzakelijk gezien. Ook werd het op deze wijze geven van objectieve informatie betreffende het beroep als wenselijk beschouwd. 500

Vrije fysiotherapeutenkeuze

- 44 De fysiotherapeut zal het recht van vrije fysiotherapeutenkeuze van de patiënt respecteren. Ook wanneer dit speelt in één praktijk. Binnen zijn mogelijkheden zal de praktijkhouder hieraan gevolg geven.
- 45a Dit recht houdt eveneens in dat de patiënt zijn relatie met de behandelend fysiotherapeut kan verbreken. Dit mag echter voor de gekozen fysiotherapeut geen reden zijn de betreffende patiënt te weigeren. Een reeds aangevangen behandeling bij de fysiotherapeut waarmee de relatie is verbroken, geeft de patiënt evenwel geen recht op acceptatie met voorrang elders.
- 45b Overdragen van een patiënt binnen één organisatie kan alleen in overleg met en na toestemming van de patiënt en de betreffende collega.
- 46a Heeft de fysiotherapeut een patiënt eerder behandeld als waarnemer en is deze patiënt nog onder behandeling van de destijds waargenomen collega, dan is een gesprek hierover met de patiënt aangewezen alvorens de patiënt te accepteren. In alle andere situaties kan de patiënt zonder meer in behandeling worden genomen.
- 46b Met een vertrekkende patiënt dienen afspraken te worden gemaakt over de inhoud van de informatie die desgewenst kan worden overgedragen.

Bedrijfsvoering en ethiek**Publiciteit**

- 47 Schrijven, spreken of handelen in het openbaar, mag het aanzien van het medische of paramedische beroep of diens beoefenaren niet schaden.

Profilering

- 48 Het staat de fysiotherapeut vrij om in het openbaar informatie te geven over zijn beroep en praktijk en hiervoor reclame te maken. Reclame (openbare aanprijzing) en informatie, hierna aan te duiden als profilering, dienen daarbij aan navolgende regels te voldoen.

In het licht van het in Europees verband aanvaarde wettelijk recht op vrije concurrentie in alle beroeps- en bedrijfstakken is een verbod op reclame, zijnde openbare aanprijzing met een wervend karakter, niet langer toegestaan. Ook niet voor hulpverleners in de gezondheidszorg.

Hoewel in eerste instantie bedoeld om de patiënt voor te lichten over de behandel mogelijkheden, zal het verschaffen van bovenbedoelde informatie een aantrekkende werking hebben die evenwel eerder gevolg is dan doelstelling op zich zelf. Het voeren van reclame en het verstrekken van informatie wordt in het navolgende aangeduid als profilering. 505

Hulpverleners is evenwel niet gelijk aan het verkopen van concrete materiële objecten of het verlenen van technische diensten die door de klant onmiddellijk kunnen worden getoetst en beproefd en waarvoor hij (kostenloze) vervanging of correctie kan eisen. Proefritten ofwel proefbehandelingen waarin de hulpvrager slagzinnen of steekwoorden kan wegen op betekenis voor hem zodat hij een rationele keuze kan maken, zijn niet mogelijk. Bovendien spelen onkoopbare zaken als respect voor lichaam en geest, voor de patiënt als mens, een belangrijke rol. Onkoopbaar, maar wel een wezenlijk deel zijnde van de behandeling die de patiënt zoekt. Het buiten beeld houden van andere behandel mogelijkheden door beperkte, gerichte reclame houdt voor de patiënt een groter risico in dan voor de klant. Bovendien zal de gemoedstoestand van de patiënt die zich gaat toevertrouwen aan een hem onbekende persoon en een hem onbekende (lijfelijke) benadering een andere zijn dan van de klant die zich een object gaat verschaffen of een offerte vraagt voor uit te voeren werkzaamheden. 510

Hoewel er tussen koper en verkoper een verschil in deskundigheid is, is er op dit punt tussen hulpvrager en hulpverlener in het algemeen sprake van grotere ongelijkheid. Bovendien wordt de relatie in zekere en soms in hoge mate gekenmerkt door afhankelijkheid. Er is dus vrijwel altijd sprake van een asymmetrische relatie, van gelijkwaardige ongelijkheid. 515

Ondanks de veelheid van her en der verspreide informatie in de lekenpers en het wachtkamer-materiaal is het voor een grote meerderheid van patiënten nauwelijks mogelijk zich via literatuur gericht te oriënteren in de essentie van de lijfelijke problematiek en de behandel mogelijkheden op het, dikwijls onverwachte moment dat het voor hem onmiddellijk van belang is. 530

Gezien de doelgroep is reclame in de gezondheidszorg om alle voornoemde redenen niet ongenueanceerd vergelijkbaar met reclame in handel en industrie.

De fysiotherapeut heeft uit dien hoofde een eigen verantwoordelijkheid met betrekking tot de wijze waarop hij de (potentiële) patiëntenkring attent maakt op de mogelijkheden die hij te bieden heeft. 535

Hierbij zullen de belangen van de patiënten en het beroep vooropstaan.

Bij alle publicitaire activiteit behoort het tot de professionele verantwoordelijkheid van de fysiotherapeut dat er nooit sprake mag zijn van het toebrengen van schade aan diegenen voor wie de profilering is bedoeld, noch aan het beroep van fysiotherapeut of aan de beroepsgroep. 540

Misleidende, onware en kwetsende uitingen zijn in strijd met de waardigheid van het beroep en daarom in strijd met de beroepsethiek. Strijdige informatie en verwarrende terminologie dient te worden voorkomen. 545

Als uitgangspunt voor informatie over fysiotherapie geldt hetgeen beschreven is in de brochure Beroepsprofiel Fysiotherapeut. Daarin staat beschreven wat behoort tot het domein van de fysiotherapie. In profilering is het misleidend om behandelvormen die niet

De profilering:

- a mag in geen enkel opzicht misleidend of verwarrend zijn of feitelijke onjuistheden bevatten, met name wanneer het gaat om vergelijking met elders aangeboden overeenkomstige diensten.
- b mag niet kwetsend of kleinerend zijn voor de doelgroep en instellingen in de gezondheidszorg, noch voor collega's met betrekking tot hun diensten, activiteiten, persoonlijke eigenschappen of omstandigheden
- c mag er niet toe leiden dat het aanzien van en /of het vertrouwen in de fysiotherapie of de beroepsuitoefening door fysiotherapeuten wordt geschaad.
- d moet naar aard en vorm duidelijk zijn, gelet op de doelgroep waarvoor zij bestemd is; het gebruik van superlatieven moet worden vermeden.
- e dient in alle gevallen in overeenstemming te zijn met aanvaarde inzichten binnen de beroepsgroep; dit geldt eveneens voor aangehaalde verklaringen of onderzoeken.
- f dient geen wetenschappelijke termen te bevatten waarvan kan worden verondersteld dat deze niet algemeen worden begrepen.
- g mag geen ongerustheid oproepen.
- h bedoeld als reclame, dient tevens duidelijk als zodanig herkenbaar te zijn en mag niet worden nagebootst of bedrieglijk gelijken op die van collega's of instellingen waardoor het publiek kan worden misleid of in verwarring gebracht.
- i dient zich te beperken tot objectieve beschrijving dan wel vergelijking van wezenlijke en relevante kenmerken die controleerbaar en representatief zijn voor de beroepsuitoefening.

behoren tot het domein van de fysiotherapie, wel als zodanig te benoemen. Patiënten zijn alleen gebaat met duidelijkheid over wat zij van fysiotherapie in het algemeen en van de betreffende fysiotherapeut in het bijzonder kunnen verwachten. 550

Kennis

- 49 Het informeren van collega's in het algemeen, bijvoorbeeld in de zin van het in vakbladen publiceren over nieuwe methoden of belangwekkende resultaten, behoort zonder voorbehoud te geschieden. 555
- Het is immers in strijd met de belangen van de patiënt en het beroep om kennis omtrent behandelmogelijkheden, ook wanneer dit gaat om kleine vondsten uit de dagelijkse praktijk, in het geheel niet of slechts met een kleine kring van relaties te delen.

Bekendheid

- 50 Het is zeer wenselijk een schriftelijke aankondiging van vestiging, praktijkovername of uitbreiding van therapeutische mogelijkheden te doen toekomen aan artsen, hoofden van fysiotherapeutische afdelingen in ziekenhuizen, revalidatiecentra en vergelijkbare instellingen, en aan vrijgevestigde collega's in de praktijkregio. Het is immers in het belang van de patiënt dat een uitgebreide kring van werkers in de gezondheidszorg op de hoogte is van de fysiotherapeutische mogelijkheden in de regio. 560
- 51 Teneinde herkenning door de patiënt te bevorderen en hem zekerheid te bieden voor bevoegdheid en kwaliteit van de therapeut, is het navolgende belangrijk. 565
- Voor aankondigingen in telefoongidsen, beroepengidsen en dergelijke publicaties verdient het aanbeveling dit te doen in regionaal en gezamenlijk overleg.
- Bij plaatsing in een rubriek Fysiotherapie, is het gewenst het principe van gelijkwaardigheid te respecteren. Dit laat onverlet dat elke individuele fysiotherapeut zich kan profileren door het vermelden van zijn specifieke deskundigheden. 570
- Het gebruik van titels en het aanduiden van activiteiten van de fysiotherapeut met benamingen die op enigerlei wijze zijn samengesteld uit (delen van) de termen 'fysiotherapie' of 'fysiotherapeut' is ongewenst als deze niet door de beroepsgroep worden gedragen. 575
- 52 Het geven van interviews of het houden van lezingen is een mogelijkheid tot publiciteit waarbij in positieve zin bekendheid kan worden gegeven aan het beroep of bepaalde behandelmethoden. Indien in dergelijke situaties niet erkende, ondoelmatige, of zelfs schadelijke toepassing van behandelmethoden ter sprake komen, zal de fysiotherapeut slechts op waardige wijze kritiek uiten. Waar vergelijking met andere paramedische disciplines onontkoombaar is, zal de fysiotherapeut zich dienen te beperken tot een objectieve beschouwing en zich onthouden van waardeoordelen over beroepen en personen. 580

Nevenwerkzaamheden

- 53 Onduidelijkheid ten aanzien van het beroep van fysiotherapeut wordt in de hand gewerkt wanneer de fysiotherapeut zich begeeft op andere terreinen dan de fysiotherapie. Met name wanneer hij eigenaar is of verbonden is aan een bedrijf of instelling dat diensten verleent en/of producten verkoopt die met het beroep fysiotherapie geen of slechts zeer zijdelings relatie hebben. In dat geval zal de fysiotherapeut de beroepstitel zeker niet dienen te gebruiken als dit de schijn kan wekken een aanbeveling te zijn voor de betreffende diensten of producten. Voor de veelal minder goed geïnformeerde patiënt kan dit misleidend zijn. 585

Kennis

- 49 Nieuwe kennis, vaardigheden en/of andere belangwekkende ontwikkelingen dienen zonder voorbehoud ter kennis van de beroepsgroep te worden gebracht.

Bekendheid

- 50 Vestiging of uitbreiding van therapeutische of op preventie gerichte activiteiten dienen aan belanghebbende instituten van de gezondheidszorg, alsmede aan de doelgroepen op passende wijze bekend te worden gemaakt.
- 51 Voor vermelding in telefoongidsen en vergelijkbare publicaties is collectieve plaatsing aan te bevelen. De persoonlijke gelijkwaardigheid en de individuele profilering kunnen hierin tot uitdrukking worden gebracht. 590
- Titels en aanduidingen van activiteiten met benamingen die zijn samengesteld uit (delen van) de termen 'fysiotherapie' of 'fysiotherapeut' zijn niet toegestaan als deze niet door de beroepsgroep worden gedragen.
- 52 Bij het geven van interviews of het houden van voordrachten zal de fysiotherapeut slechts op waardige wijze gefundeerde kritiek uiten op zijns inziens ondoelmatige toepassingen binnen de eigen of aanverwante disciplines. Kritiek op beroepen of personen dient achterwege te blijven.

Nevenwerkzaamheden

- 53 Indien de fysiotherapeut eigenaar is van of verbonden is aan een bedrijf of instelling zal hij de beroepsnaam niet gebruiken ter aanbeveling van handelingen en producten die niet vallen binnen het domein fysiotherapie.

Ongeoorloofde beloning

- 54 De fysiotherapeut dient zich te realiseren dat het aanzien van het beroep en diens beoefenaren zeker wordt geschaad als winstbejag eerder het doel lijkt dan de kwaliteit van de zorg. Bij kwaliteit van zorg hoort een passend honorarium. Dit geldt ook ten aanzien van het aanvaarden van persoonlijk voordeel bij verkoop, of bemiddeling bij verkoop, van hulpmiddelen met preventieve of therapeutische waarde. 595
- Niet acceptabel is ook het aanvaarden van een beloning, direct of op termijn, naast wat daarover in wet en regelgeving is vastgelegd. Elk geschenk of elke gift die een materieel pretentieloze attentie te boven gaat, dient afgewezen te worden. 600
- In een voorkomend geval dient de fysiotherapeut zich ervan te vergewissen of de waarde van een - mogelijk reeds aanvaarde - attentie inderdaad niet buitenproportioneel is. 605
- Indien in plaats van een honorarium een beloning in natura plaatsvindt, dient deze beloning evenredig te zijn aan het honorarium.
- Gebruik van vrijheid, met als oogmerk geldelijk gewin, leidt onvermijdelijk tot devalueren van het aanzien van het beroep. Gedoeld wordt hier op de vrijheid die de fysiotherapeut heeft met betrekking tot verkoop van producten en tot het instellen van de therapie naar aard, frequentie, duur en behandelpaats. 610

Verkoop van de praktijk

- 55 Bij de verkoop van een praktijk zal de praktijkhouder zich niet in de eerste plaats door financiële overwegingen laten leiden. Het is immers in ieders belang de praktijk te verkopen aan de fysiotherapeut die als persoon het best bij de patiëntenkring, in het betreffende samenwerkingsverband en in de zorg in de omgeving past. 615
- De praktijkhouder is daarbij gehouden de continuïteit van de praktijk zo goed mogelijk te waarborgen. Daartoe dient de opvolgende collega volledig ingelicht te worden omtrent de gebruikelijke gang van zaken in de praktijk, alsmede omtrent de patiënten, de instanties waarmee relaties worden onderhouden, enzovoort. Het verdient nadrukkelijk aanbeveling dat de fysiotherapeut de betreffende opvolger persoonlijk bij patiënten, verwijzende artsen, collega's en andere betrokkenen introduceert. Zeker dienen alle belanghebbenden over de veranderde situatie te worden ingelicht. 620
- 56 Bij het onderhandelen tot overname van een praktijk krijgt de betrokken fysiotherapeut inzicht in gegevens die strikt geheim dienen te blijven. Deze mogen nimmer ten eigen bate of ten bate van derden gebruikt worden. 625

Werksfeer en eigenbelang

- 57 Bedrijfsvoering en ethisch handelen ten opzicht van patiënten, collega's en andere medewerkers zijn nauw met elkaar verbonden. De patiëntenzorg is er alleszins mee gediend dat de betrokken hulpverleners zich in hun menselijke en therapeutische waardigheid gewaardeerd en gerespecteerd weten en zich volledig kunnen ontplooiën in een goede en stabiele werksfeer. 630
- Hoewel de verantwoordelijkheid voor deze voorwaarden in eerste instantie bij de leidinggevende fysiotherapeut(en) ligt, is het ook aan collega's en medewerkers om een hierop gericht beleid mogelijk te maken.
- De fysiotherapeut in dienstverband, voor zover niet reeds per contract gebonden aan het afzien van eigen vrije praktijkvoering, zal ten opzichte van vrijgevestigde collega's geen bevoorrechte positie nastreven op grond van door het dienstverband verkregen patiëntenrelaties. 635

Ongeoorloofde beloning

- 54 De fysiotherapeut dient niet te handelen uit winstbejag en ook de schijn daarvan te vermijden. Dit geldt evenzo voor bemiddeling tot verkoop en/of verkoop van door hem geadviseerde hulpmiddelen. Elke gift die een materieel pretentieloze attentie te boven gaat, moet worden afgewezen.
- Een en ander geldt ook voor extra of buitenproportionele beloning, gezien in relatie tot het in wet en regelgeving bepaalde.

Verkoop van de praktijk

- 55 Bij verkoop van zijn praktijk dient de fysiotherapeut rekening te houden met de belangen van de patiëntenkring, in het betreffende samenwerkingsverband en van de zorg in de regio. De opvolgende collega dient volledig te worden ingelicht over de specifieke facetten van de praktijk.
- Belanghebbenden dienen, door koper en verkoper gezamenlijk, te worden geïnformeerd.
- 56 Leidt het overleg niet tot resultaat, dan zal de aspirant koper alle hem bekend geworden gegevens als strikt vertrouwelijk dienen te beschouwen.

Werksfeer en eigenbelang

- 57 Voor een goede en stabiele werksfeer is in de eerste plaats de leidinggevende fysiotherapeut verantwoordelijk. Collega-fysiotherapeuten dienen zich echter wel zodanig op te stellen dat een daarop gericht beleid mogelijk gemaakt wordt.

- Evenzo zullen de, vanuit het dienstverband opgebouwde relaties met artsen niet opzettelijk worden aangewend teneinde zich van patiënten in de eigen praktijk te verzekeren. 640
- Het in behandeling houden van een patiënt die uit de instelling voor gezondheidszorg waar de fysiotherapeut werkt, ontslagen is, is slechts gerechtvaardigd indien de patiënt daartoe de wens te kennen geeft en indien aan de kwaliteitseisen kan worden voldaan.
- 58 Als een fysiotherapeut, naast zijn dienstverband met een instelling voor gezondheidszorg, een eigen praktijk voert, is het slechts gerechtvaardigd een patiënt die uit die instelling ontslagen is te behandelen als de patiënt daartoe de wens te kennen geeft en indien de fysiotherapeut aan de kwaliteitseisen kan voldoen 645

Wetenschappelijk onderzoek

- 59 De initiële opleiding fysiotherapie is onvoldoende voor het zelfstandig uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek. De fysiotherapeut die dergelijk onderzoek wenst te verrichten, dient zich daarom verder te scholen en/of zorg te dragen voor medewerking van een deskundige op het terrein van medisch wetenschappelijk onderzoek. De patiënt, die aan het onderzoek deelneemt, dient immers de grootst mogelijke zekerheid te hebben dat het onderzoek niet alleen verantwoord is met betrekking tot het welzijn van de patiënt, maar ook dat het gestelde doel bereikt wordt. 650
- Wanneer de fysiotherapeut overweegt medewerking te verlenen aan een door anderen opgezet onderzoek, dient deze zich ervan te vergewissen dat aan de hier beschreven voorwaarden is voldaan. 655
- Deelname van patiënten aan wetenschappelijk onderzoek is vanzelfsprekend uitsluitend op vrijwillige basis mogelijk. De patiënten zullen daarbij geïnformeerd moeten worden over de eventuele aan deelname in het onderzoek verbonden risico's. Ook het doel van het onderzoek, voorzover dit in verband met de betrouwbaarheid van de resultaten mogelijk is, dient aan de patiënten medegedeeld te worden. 660
- Een en ander is vastgelegd in de Wet Medisch Wetenschappelijk Onderzoek met Mensen.

Slotbepaling

- 60 In alle gevallen, waarin de beroepsethiek niet voorziet, dient de fysiotherapeut te handelen in de geest van deze ethiek. 665

- 58 De fysiotherapeut, die naast zijn dienstverband met een instelling voor gezondheidszorg, een eigen praktijk voert, kan een uit die instelling ontslagen patiënt alleen behandelen als de patiënt dit wenst en de fysiotherapeut aan de kwaliteitseisen voldoet.

Wetenschappelijk onderzoek

- 59 Voor het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek is nascholing van de fysiotherapeut op dit terrein noodzakelijk. De fysiotherapeut dient zich er bovendien van te vergewissen dat aan alle relevante voorwaarden, zoals vastgelegd in de Wet Medisch Wetenschappelijk Onderzoek met Mensen, wordt voldaan.

Slotbepaling

- 60 In alle gevallen waarin de gedragsregels niet voorzien, dient de fysiotherapeut te handelen in de geest van de beroepsethiek

ETHIEK VOOR DE STAGIAIR-FYSIOTHERAPEUT

Inleiding

Voor de stagiair geldt de beroepsethiek fysiotherapeut voorzover voor hem relevant. Was dit niet zo dan zou dat kunnen betekenen dat de stagiair, direct na het verkrijgen van de bevoegdheid, geconfronteerd zou worden met opvattingen en afspraken waar hij tot dan geen weet van zou hebben. In dat geval zou de opleiding in haar taak, de student uiteindelijk aan het werkveld te presenteren als beginnend beroepsbeoefenaar, tekortgeschoten zijn. Het ligt dus voor de hand dat de stagiair gedurende zijn studie kennis neemt van de ethiek voor de fysiotherapeut. 670

De leertijd in het werkveld behoort daarom niet alleen een vaktechnische scholing te zijn, maar dient eveneens bij te dragen aan de attitudevorming. Opleiding en werkveld hebben hierin een voorlichtende en begeleidende taak. De positie van de stagiair wordt gekenmerkt door een specifiek relatiepatroon, met name ten aanzien van de directe begeleider, maar ook ten aanzien van diens collega's en eventuele andere medewerkers. 680

Ongeacht het gestelde in art. 37b van de Beroepsethiek Fysiotherapeut geldt dat de stagiair zich als zodanig aan de patiënt kenbaar maakt. Door het ontbreken van een dienstverband en het bestaan van een leerling/meesterverhouding is er sprake van een bepaald rollenpatroon met eigen normen. 685

De samenwerkingsovereenkomst tussen het stageverlenende instituut en de onderwijsinstelling dient als basis voor deze normen. In deze overeenkomst zijn de wederzijdse rechten en plichten met betrekking tot de stage vastgelegd.

Verantwoordelijkheid

De stagiair draagt tegenover de patiënt dezelfde verantwoordelijkheden als de begeleider. In rechten en plichten is de stagiair als het ware diens vervanger. Vanzelfsprekend is de invulling van deze rol altijd afhankelijk van de fase van ontwikkeling van de stagiair en van de met de begeleider gemaakte afspraken inzake de vrijheid van handelen met betrekking tot de verschillende aspecten van de werkzaamheden zoals er zijn: de verwijzing, behandelplan, voortgang van de behandeling, rapportage, externe contacten enzovoorts. 690

De stagiair dient de begeleider altijd te raadplegen bij twijfel omtrent de juistheid van handelen en houding ten aanzien van patiënten, medestagiairs, aanstaande collega's, afdelingsorganisatie en afdelingsgebruiken, andere disciplines, regels en gebruiken van de stageverlenende instelling. Indien er op dit of enig ander punt verschillende opvattingen blijken te bestaan, geldt dat de stagiair het recht op eigenheid in opvattingen van de stageverlenende instelling dient te erkennen en te respecteren. Is hem dit niet mogelijk, dan dient hierover met de stagebegeleider en/of de stagedocent overlegd te worden. Als dit overleg niet tot een oplossing leidt, zal de stage elders voortgezet dienen te worden. 700

Begeleidbare opstelling

De stagebegeleider is gehouden voor de stagiair een gunstige leersituatie te scheppen en hem door voorbeeld, aanwijzingen en opdrachten de gelegenheid te bieden zich te vormen. De stagiair dient zijnerzijds alles in het werk te stellen om een gunstig leerklimaat te scheppen door zich begeleidbaar op te stellen, duidelijk te maken wat zijn problemen zijn en eventueel ideeën aan te dragen die het leerproces ten goede komen. 705

Het vervullen van de rol van vervanger van de stagebegeleider, in rechten en plichten, zonder de bevoegdheid te bezitten, heeft onder meer consequenties ten aanzien van de geheimhouding. 710

GEDRAGSREGELS VOOR DE STAGIAIR-FYSIOTHERAPEUT

- 1 De stagiair-fysiotherapeut dient zich te conformeren aan alle voor hem relevante gedragsregels voor de bevoegde fysiotherapeut.
- 2 De stagiair dient zich als zodanig aan de patiënt kenbaar te maken.
- 3 In beginsel erkent de stagiair het eigen karakter van de stageinstelling en handelt daarnaar. Geeft dit gewetensbezwaren dan zal de stagiair dit overleggen met zijn stagebegeleider of stagedocent.
- 4 De stagiair-fysiotherapeut dient zich te houden aan de bepalingen zoals deze zijn vastgelegd in de stageovereenkomst.
- 5 Bij twijfel omtrent de juistheid van zijn handelen dient de stagiair te allen tijde de stagebegeleider te raadplegen.
- 6 De stagiair-fysiotherapeut dient zich begeleidbaar op te stellen.
- 7 De stagiair-fysiotherapeut vervangt weliswaar de stagebegeleider in diens rechten en plichten, maar hij dient zich nauwgezet te houden aan de afspraken die er met de stagebegeleider inzake zijn vrijheid van functioneren zijn gemaakt.
- 8 De geheimhoudingsplicht van de stagiair is een gedeelde met de stagebegeleider.

Het recht op privacy van de patiënt kan aanleiding geven tot een, in zichzelf strijdige situatie. Enerzijds is de stagiair de vervanger van de fysiotherapeut, en daarmee gehouden geheim te houden wat hem, gewild of ongewild, met betrekking tot de patiënt ter kennis komt. Anderzijds is de stagiair verplicht de begeleider volledig op de hoogte te houden van alles wat hij met of van de patiënt ervaart. De begeleider behoudt immers de verantwoordelijkheid voor de behandeling.	715
Verondersteld mag ook worden dat de stagiair beter zal leren de vertrouwelijke gegevens van patiënten naar waarde te schatten en ermee om te gaan, als dit gedaan wordt in samenspraak met de stagebegeleider.	720
In deze strijdige situatie prevaleert het laatste. Daarbij dient de patiënt in de noodzaak van dit overleg tussen stagiair en begeleider gekend te zijn en dit te hebben geaccepteerd.	
De stagiair dient er met nadruk op te worden gewezen dat het hier om een uitzonderingssituatie gaat. In de beroepspraktijk geldt onverkort hetgeen is gesteld onder artikel 34 van de beroepsethiek. Hieronder geciteerd:	725
"Het principe van de menselijke evenwaardigheid is mede basis voor de verplichting dat de fysiotherapeut geheim zal houden alles wat hem bij de uitoefening van het beroep van fysiotherapeut als geheim is toevertrouwd of wat hem daarbij als geheim ter kennis is gekomen of waarvan hij het vertrouwelijk karakter moet begrijpen."	
Deze verplichting is noodzakelijk omdat, gewild of ongewild door zowel de fysiotherapeut als de patiënt, de fysiotherapeut kennis neemt van feiten van vertrouwelijke aard. Te allen tijde moet de patiënt erop kunnen vertrouwen dat de fysiotherapeut deze verplichting nakomt.	730
Informatie aan derden mag uitsluitend worden verstrekt met, liefst schriftelijke, toestemming van de patiënt. Onder derden zijn ook te verstaan erkende medische, maatschappelijke of evt. andere instanties. De fysiotherapeut zal een en ander met de grootste zorgvuldigheid dienen te hanteren.	735

slotbepaling

In alle gevallen, waarin het bovenstaande niet voorziet, dient de stagiair-fysiotherapeut te handelen in de geest van de beroepsethiek fysiotherapeut.	739
--	-----

slotbepaling

9	In alle gevallen waarin de gedragsregels niet voorzien, dient de stagiair-fysiotherapeut te handelen in de geest van de ethiek voor de stagiair-fysiotherapeut en de Beroepsethiek Fysiotherapeut.
---	--

TREFWOORDENREGISTER (BIJ BEROEPSETHIEK)

AANWIJZINGEN VOOR DE LEZER:

vetgedrukte trefwoorden verwijzen naar de specifieke onderdelen zoals deze ook in de ethiekttekst als "hoofdje" zijn weergegeven. Het is noodzakelijk de gehele bijbehorende tekst te lezen.

A.

aankondiging	560, 568
aanzien van beroep(sgroep)	22, 355, 595
adviseren	54, 88, 119
afdelingshoofd	207, 439
antecedenten, zie voorgeschiedenis	
arts, vertrouwens -	326
verwijzend -	31, 133, 154 , 223, 291 326, 561, 620, 639

B.

bedrijfsvoering	489 , 627
begeleiding	104 , 704
behandeling	89
continuïteit van	437, 452
fysiotherapeutische	34, 279
wijziging in	258, 281
weigeren van	466
behandelingsovereenkomst	82
bekwaamheid	124
beloning, ongeoorloofde	594
bemiddeling	93, 166, 295, 598
beroepsgeheim - zie geheimhouding	
beroepsprofiel	547
beroepsuitoefening	123
bevoegdheid	135 , 567, 671

C.

collegialiteit	239
continuïteit, zie behandeling	

D.

dienstverband	25, 212, 443, 635, 684
DTF	43

E.

erotiek, erotisch	415
ethiek	
beroeps-	11, 23, 544, 658, 666, 669
normatieve	739
stagiair fysiotherapeut	
van zorg	655
zie inleiding	

F.

fysiotherapeut, leidinggevend	633
-medewerker	205
fysiotherapeutenkeuze	454

G.

gedrag	214
geheimhouding	184, 366, 711
geheimhoudingsplicht	312
geneeskundige, medicus - zie arts	
geneeskunst	35
Genootschap - zie Koninklijk	

H.

handelingsbekwaamheid	327
honorarium	597
hulpverlener	495, 629
hulpverlening	75, 510
fysiotherapeutische	34

I.

informatie	174, 360, 413, 483
informatie en wetgeving	299
inlichtingen, - zie informatie	
interview	577

K.

kennis	552
Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie	7, 25
kwaliteitsregister KNGF	14
kwetsbaar, kwetsbaarheid	4, 27, 428, zie inleiding

L.

lezing	577
--------	-----

M.

medewerker	205, 440, 472, 487, 628, 681,
medewerking	435, 656
medicus - zie arts	
modelovereenkomst fysiotherapeut/ patiënt	85

N.

nascholing, zie bekwaamheid	
nevenwerkzaamheden	585 , 223
niveau - zie kennis	

O.		
ondernemerschap		zie inleiding
onderzoek		
wetenschappelijk		648
overnemen, praktijk		611

P.		
patiënt		72, 299, 375, 455
overnemen van - zie waarnemen		
patiëntenkring		81, 536, 614
patiëntenzorg		21, 232, 628
praktijk		
overnemen van -		623
verkoop van -		611
vestigen van - zie vestiging		
waarnemen van - zie waarneming		
praktijkhouder		207, 439, 458, 612
preventie		57
profilering		494
publiciteit		577
publicatie		568

R.		
rechtspraak: zie tuchtrechtspraak		3
reclame, zie profilering		
relatie therapeut / patiënt		222, 299, 375, 446, 460, 467, 526
therapeut / arts		154 , 639
therapeut / collega		228 , 443
therapeut / medewerker		205 , 679
therapeut / teamlid		269

S.		
samenwerking: zie teamverband		
specialisatie: zie verdieping		
stagebegeleider		218, 367, 690, 705
stagedocent		702
stagiair fysiotherapeut		
attitude		221, 677
ethiek voor de		668
geheimhouding		711, 727
leerklimaat, leerproces, leersituatie		705
samenwerkingsovereenkomst		686
verantwoordelijkheid, zie ook: verantwoordelijkheid		689

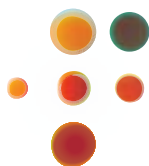
T.		
teamverband		183, 212, 270
titel		141, 573, 590
tuchtrecht		4

V.		
verantwoordelijkheid		26, 69 , 125, 213, 290, 300, 325, 429, 535, 632, 716
verbijzondering		130
verkoop praktijk		611
- producten		571, 598
verslag		203, 224, 319, 351, 379
vertrouwelijk		315, 718
vertrouwen		272, 423
ondermijnen van –		272
vertrouwensrelatie		375
verwijzer, zie ook arts		325, 339
verwijzing		43, 122, 155, 196, 694
verwijzingsprocedure		61
vestiging		229
voorgeschiedenis		80

W.		
waarnemen, waarnemer		206, 473, 487
waarneming		251 , 438
wachtlister		91
werkgever		25
wervend karakter		486, 503
werving van patiënten: zie ook reclame		486
wetgeving, zie ook informatie		
Wet BIG		2
Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst		330, 374
Wet Medisch wetenschappelijk Onderzoek op Mensen		664
winstbejag		596

Z.		
zelfbeschikking, zelfbestemming		zie inleiding
zorg		
ethiek van		zie inleiding
passende		88
spoedeisende		

Leven is bewegen

de Fysiotherapeut

Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie (KNGF)

Postadres Postbus 248, 3800 AE Amersfoort

T 033 467 29 00

E info@kngf.nl

W www.fysionet.nl

W www.defysiotherapeut.com

W www.fysionetwerken.nl

KNGF 2006[®] Beroepsethiek en Gedragsregels voor de fysiotherapeut*

KNGF 2009[®] *Herdruk ongewijzigd*

KNGF 2010[®] *Herdruk ongewijzigd*

KNGF 2012[®] *Herdruk ongewijzigd*

* Vastgesteld in de KNGF Algemene Vergadering van december 2006

Niets uit deze uitgave mag verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk of kopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie te Amersfoort (NL).